

Dějepis práce od 20. 4. do 24. 4.

Děti,

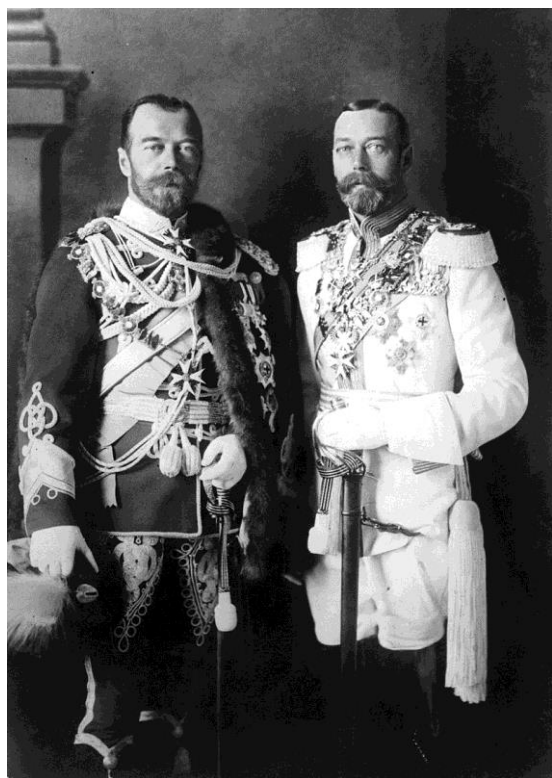
posílám zápis o Rusku před první světovou válkou. Tento školní rok jsme si už něco o Rusku říkali, byla bych ráda, kdybyste si dřívější informace osvěžili. Také bych byla ráda, kdybyste mně napsali, jak Vám učení jde. Někteří z Vás se mi už ozvali, ale někteří ještě ne. Zajímalo by mě, zda vše chápete, ale také jak se máte a jak tuto nezvyklou situaci zvládáte.

Mějte se krásně ☺

Lucie Jelínková

Více informací o učivu najdete v učebnici na str. 113-115

Přikládám i strany z mé učebnice Hravý Dějepis 8

Minulou hodinu jsme si „řekli“ něco o Anglii a její královně Viktorii. Jednou z informací bylo to, že se stala „tchýní Evropy“. Na první fotce vidíte ruského cara Mikuláše (vlevo) se svým anglickým bratrancem Jiřím (stal se anglickým králem - Jiří V.). Určitě se divíte jejich podobě, vypadají skoro jako dvojčata. Nediňte se. Jejich babičkou byla právě královna Viktorie. Jedním z jejich bratranců byl i německý císař

Vilém (fotka vpravo). Všichni tři bratrance budou proti sobě bojovat v první světové válce.

Fotky: zdroj www.wikipedia.org.

Rusko před první světovou válkou

- Rusko chtělo rozšířit svůj vliv na Balkáně→ vypukla **KRYMSKÁ VÁLKA** (50. léta 19. století)→ prohrálo→ zhoršení vztahů s Rakouskem.
- V krymské válce proti sobě stála Osmanská říše, Anglie, Francie, Sardinské království x Rusko, které spoléhalo, že mu přijde rakouský císař na pomoc, car se však pomoci nedočkal.
- Byla to první válka, kterou lidé mohli sledovat „naživo“ díky vynálezu telegrafu a denního tisku!
- V 60. letech zrušili nevolnictví, ale stále tu bylo samoděržaví.
- Car byl neomezený vládce→ to se nelíbilo vzdělaným Rusům→ zakládali tajné organizace, které plánovaly atentát na cara→ v roce 1881 se jim to povedlo a atentátníci odstranili Alexandra II.
- Rusko se chtělo rozšířit do Asie, ale narazilo na zájmy Japonska→ **RUSKO JAPONSKÁ VÁLKA** → Rusko bylo poraženo, přestože mělo největší armádu na světě!

Důsledek porážky pro Rusko:

- **Ukázalo se, že Rusko je vojensky a hospodářsky velmi slabé.**
- **V roce 1905 vypukla v Petrohradě revoluce, která byla krvavě potlačena.**
- **Výsledek revoluce: car zavedl všeobecné hlasovací právo pro muže a byl zřízen parlament (duma).**
- V letech 1894 – 1917 v Rusku vládne **Mikuláš II.**
- Staví se **Transsibiřská magistrála** – železnice, která vedla z Moskvy až do Vladivostoku.

- Zopakuj si, co označujeme jako samoděržaví.
- Jak a kdy vznikla takzvaná Svatá aliance?

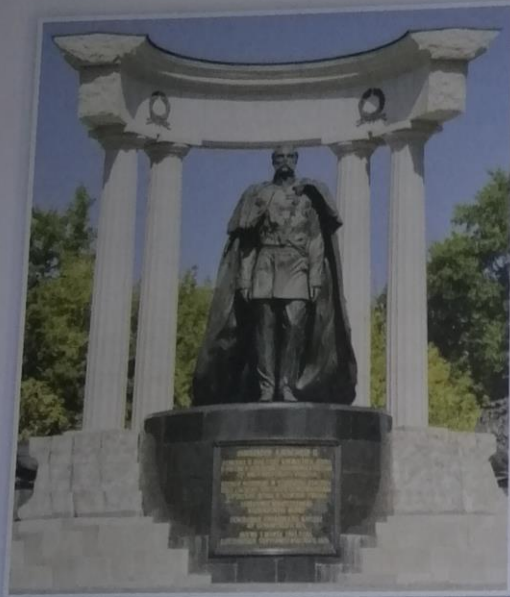

Nevolnictví, krymská válka

Rusko bylo v polovině 19. století poměrně zaostalým, **převážně zemědělským státem**, kde stále ještě panovalo **nevolnictví** a **průmysl byl jen málo rozvinutý**. Nevolníky, kteří neměli téměř žádná práva, nic nenutilo, aby zvyšovali svůj pracovní výkon, a tak statky neprodukovaly tolik, kolik by mohly. Navíc průmysl neměl kvůli nevolnictví dostatek svobodných kvalifikovaných dělníků. Jak již víte z předchozích kapitol, 2. polovina 19. století začala pro Rusko **krymskou válkou** (→ s. 87) s Osmanskou říší. Válka skončila porážkou Ruska, které ztratilo vliv na Balkáně a kontrolu nad Černým mořem. Úžiny Bospor a Dardanely byly prohlášeny za neutrální. Krymská válka zároveň znamenala definitivní **konec Svaté aliance**.

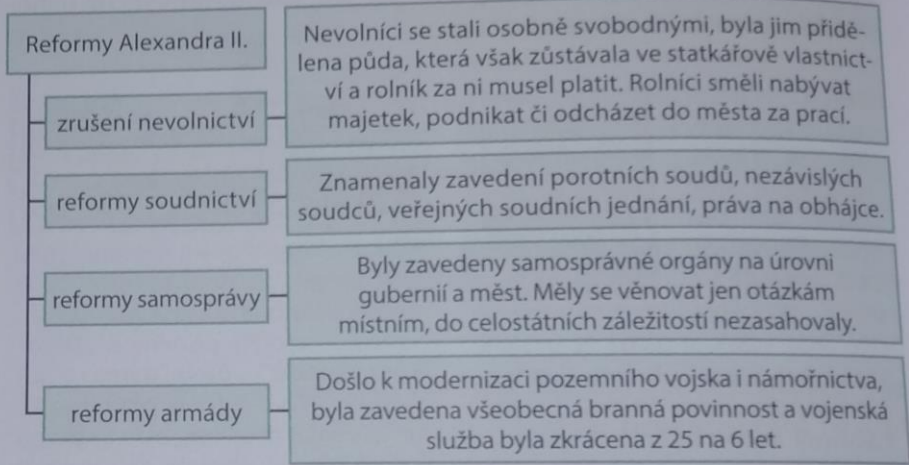
Reformy Alexandra II.

Ještě během války nastoupil na trůn car **Alexandr II.** Krymská válka pak naplno ukázala rozdíly mezi západoevropskými mocnostmi a Ruskem a postupně začaly sílit hlasy volající po modernizaci země. Car Alexandr II. tak v roce **1861 zrušil nevolnictví** a přistoupil i k dalším reformám.

Obr. 1 – Pomník Alexandra II. v Moskvě
Na pomníku vztyčeném roku 2005 je napsáno: „Imperátor Alexandr II. zrušil roku 1861 nevolnictví [...] Provedl vojenskou a soudní reformu, zavedl systém místní samosprávy, městské rady a zemské úřady, [...] osvobodil slovanské národy od osmanského jha, zahynul 1. března roku 1881 v důsledku teroristického činu.“

• Zjisti, které slovanské národy osvobozené „od osmanského jha“ měli autoři pomníku na mysli.

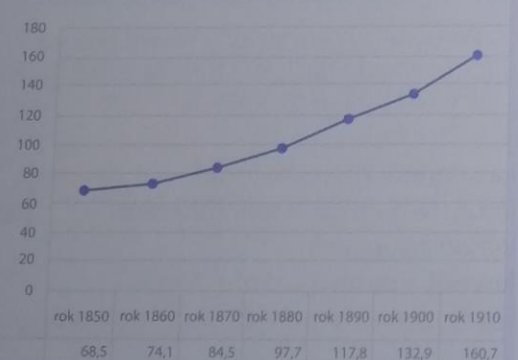

Rusko-turecká válka

Ruské imperiální snahy v Evropě se soustřeďovaly zejména na **Balkánský poloostrov**. Když v roce 1875 vypuklo povstání v Bosně a Hercegovině a posléze vyhlásily válku Osmanské říši také Srbsko a Černá Hora, vystoupilo Rusko na jejich podporu v roli ochránce slovanského obyvatelstva těchto území. Turecký sultán kapituloval a musel uznat **nezávislost Srbska, Černé Hory a Rumunska**. V **severní části bulharského území vzniklo samostatné knížectví**, které však zůstalo osmanským vazalem (→ Obr. 1).

Vláda Alexandra III.

Provedené reformy však nijak výrazně nezměnily podstatu samoděržaví – **car byl dále absolutním vládcem**, svou moc opíral o armádu, policii a úřednictvo, Rusko nemělo ústavu ani parlament. Nevolníci sice získali svobodu, ale neobdrželi žádná politická práva. Pravoslavná církev vyzývala k naprosté poslušnosti carovi. Vzdělané a pokrokově smýšlející vrstvy společnosti považovaly provedené reformy za nedostatečné, ti nejradikálnější zakládali tajné organizace a prosazovali myšlenku na svržení samoděržaví pomocí násilí. V roce 1881 byl spáchán **atentát na Alexandra II.** Car byl zraněn a po převozu do Zimního paláce (→ s. 22, Obr. 3) **zemřel**. Ovšem k revoluci nedošlo a za dalšího cara Alexandra III. bylo naopak **utuženo samoděržaví** a omezeny důsledky předchozích reforem. Tajné revoluční organizace byly rozehnány, postupně sílila policie a cenzura, univerzity se ocitly pod státním dohledem.

Obr. 2 – Počet obyvatel ruského impéria v letech 1850–1910 (v milionech)

ve kterém desetiletí nejvíce narostl počet obyvatel Ruska?

Uči s pomocí grafu, o kolik procent se mezi lety 1850–1910 zvýšil počet obyvatel Ruska.

... = ruský parlament
... = hromadná násilná akce
... kupině osob, původně protizidovská

RUSKO

Územní zisky v Asii Rusko značně rozšířilo své území do **střední Asie a na Dálný východ** (→ Obr. 3). Začala výstavba transsibiřské magistrály, železniční trati spojující Moskvu s přístavem Vladivostok, který získalo Rusko od Číny. Tato nákladná stavba byla uskutečněna také díky francouzským půjčkám. Od 80. let se s přispěním zahraničního kapitálu rozvíjelo budování železnic i jinde a rostla průmyslová výroba.

Rusko-japonská válka Na počátku 20. století ovládlo Rusko Mandžusko, kudy vedla část transsibiřské magistrály. V té době vládl v Rusku již nástupce Alexandra III., car **Mikuláš II. Spory o Mandžusko** mezi carským impériem a Japonskem vyvrcholily válkou, ve které mělo Rusko početní převahu jak na souši, tak na moři. Válka vyvrcholila námořní **bitvou u Cušimy**, v níž moderně vyzbrojená a vycvičená **japonská armáda pod velením admirála Tógó na hlavu porazila ruské loďstvo** (→ s. 102).

První ruská revoluce Porážka Ruska byla překvapivá a naplno odhalila **vojenskou a hospodářskou slabost samoděržaví. Špatné životní podmínky rolnictva** na venkově i **městského obyvatelstva**, jehož počet prudce rostl v důsledku nastupující industrializace, válečné výdaje, **nedostatek potravin** a katastrofální porážka v rusko-japonské válce vedly k značnému napětí. Když byla v lednu **1905 krutě rozehnána dělnická demonstrace v Petrohradě** (takzvaná „Krvavá neděle“), začaly stávky, demonstrace a rolnické nepokoje a došlo i ke vzpouře v armádě (například na křižníku Potěmkin). Na podzim dosáhla revoluce vrcholu, car byl nucen **slíbit zavedení občanských svobod, všeobecného volebního práva pro muže a ustavení parlamentu**, rusky zvaného **duma**.

Obr. 5 – Americký prezident T. Roosevelt [rouzevelt] naléhající na Mikuláše II., aby ukončil útlak židovského obyvatelstva Židé tvořili asi 4% ruské populace. V Rusku byl ovšem silně zakořeněný antisemitismus a často docházelo k organizovaným útokům na židovské obyvatelstvo. Mnoho židovských obyvatel tak volilo emigraci, z Ruska utíkali do Spojených států (mezi lety 1880 a 1914 to byly 2 miliony osob), Argentiny, Kanady, Palestiny i jinam. Staroruské slovo pogrom (pustošení) se užívalo pro označení rasového násilí proti Židům.

Ve 2. polovině 19. století bylo v Rusku zrušeno nevolnictví, dále ovšem přetrvávalo samoděržaví. Rusko rozšířilo své území o oblasti ve střední Asii a na Dálném východě, vedlo války s Tureckem a Japonskem. Postupně byly budovány železnice (transsibiřská magistrála) a rostla průmyslová výroba. V roce 1905, za vlády cara Mikuláše II., došlo k první ruské revoluci.

1. Vyjmenuj reformy, které provedl Alexandr II., a porovnej, jak se změnilo postavení venkovského obyvatelstva v důsledku těchto reforem.
2. S kým vedlo Rusko války? Popiš, jak probíhaly a jaké měly důsledky.
3. Vyjmenuj příčiny a důsledky první ruské revoluce.
4. Porovnej, jak se změnilo mezinárodní postavení Ruska coby mocnosti po napoleonských válkách a na počátku 20. století.

Obr. 3 – Ruské impérium Ve 2. polovině 19. století se území carského Ruska významně rozšířilo – ovládlo středoasijské chanáty, podmanilo si Kazachy, Uzbeky a Turkmeny. Na získaných územích vznikaly ruské protektoráty a získaná území byla považována za součást Ruska. Na Dálném východě pronikli Rusové až do Mandžuska a na ostrov Sachalin. V roce 1867 prodalo Rusko Aljašku Spojeným státům.

Obr. 4 – Grigoriy I. Rasputin Tento mystik měl velký neformální vliv na rodinu cara Mikuláše II.

- Zjisti s pomocí encyklopedie nebo internetu, čím tento vliv získal a jaký byl jeho osud.

S pomocí zeměpisného atlasu a mapy na Obr. 3 jmenuj státy, které se dnes nacházejí na území bývalého ruského impéria.

Kol. autorů – *Neklidná Evropa* (Larousse)